

Vår dato
07.06.2017

Vår referanse
16/00435-2

Saksbehandler
Vidar.L.Haanes@mf.no

Deres referanse

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Høringsvar - Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

MF takker for tilsendt høringsnotat om kirkevalgreglene, og gir med dette sin uttalelse. Høringsuttalelsen fra MF vil ikke gå inn på de detaljerte ordninger og regelformuleringer, men i første rekke kommentere noen av de overordnede problemstillinger i valgordningen.

1. Prinsipielle synspunkter

I det utvidete høringsdokumentets prinsipielle del vektlegges teologiske premisser som vil være særegne for ordninger i kirkelig sammenheng. Samtidig gjøres det relevante sammenlikninger med alminnelige valg, samt med valgordninger som finnes innenfor frivillige organisasjoner og spesialiserte institusjoner, som for eksempel universitetene.

MF stiller seg grunnleggende positivt til utviklingen av demokratiske ordninger i kirken. Samtidig vil vi understreke at slike ordninger i kirken vil ha sin særegne prinsipielle basis gjennom en felles forpliktelse på kirkens tro og bekjennelse, ikke på folkeviljen som sådan. Beslutningsprosesser og ordninger må formes med dette for øye. MF deler oppfatningen i høringsdokumentet om at de representative ordninger i Den norske kirke må bygge på en luthersk forståelse av det allmenne prestedømme og av det ansvaret som knyttes til tjenesten med Ord og sakrament. Vi mener at samvirket mellom de respektive rollene blir godt ivaretatt slik dette kommer til uttrykk gjennom «samvirkemodellen», formulert av Kirkemøtet i Den norske kirke i 1984. I forlengelsen av dette, og i tråd med innarbeidet praksis i Den norske kirke, bør representative ordninger generelt utformes med et syn både for de kongregasjonale, synodale og episkopale dimensjoner i kirkeordningen.

Oppfatningen av kirken som «allmenn» og som et mangfoldig korporativ av «mange lemmer», taler videre for at ulike typer roller, erfaringer og perspektiver bør innlemmes som ressurser i kirkens fellesskap og tjeneste. En slik forståelse vil underbygge en folkekirkelig ekklesiologi, og oppfatningen av kirken som noen annet og mer enn en forening eller frivillig organisasjon. Desto viktigere blir at det at ulike perspektiver kan komme til uttrykk i kirkens beslutningsprosesser. Valgordninger må formes på en måte som sikrer mangfold og flerstemmighet, meningsforskjeller må forvaltes på en ryddig og transparent måte slik at styringsstrukturen kan oppnå bred legitimitet.

På den andre side kan det oppstå et motsetningsforhold mellom de ressursbehov som kreves ved utbygde demokratiske ordninger etter forbilde fra de offentlige valg; og behovene for enklere beslutningsprosesser, nøktern økonomi og prioritering av kjerneoppgaver, karakteristisk for virksomheter innen frivillig sektor.

Demokratireformen fra 2008 hadde til formål å styrke de demokratiske prosessene i Den norske kirke gjennom etablering av reelle valgalternativer, økt bruk av direktevalg og ved å legge kirkevalg samtidig med offentlige valg. Endringene innebar blant annet at det enkelte kirkemedlems demokratiske innflytelse ble styrket på bekostning av menighetsrådenes. Fremtidige kirkeordninger bør fremme virksomheten i soknet både når det gjelder prioritering av ressurser og ved å vedta ordninger hvor soknet får et mest mulig avklart ansvar for utforming av egen virksomhet. Det er også ønskelig med ordninger som ikke fremmer unødige motsetninger, f.eks. mellom soknets og det nasjonale rettssubjektets organer; og heller ikke mellom de kongregasjonale, synodale og episkopale strukturer i kirken. Dette bør imidlertid ikke forhindre en utvikling som innebærer at det enkelte kirkemedlem får en styrket demokratisk deltakelse og tilhørighet til kirken. Ut fra en helhetsvurdering vil MF se positivt på utviklingen med reelle valgalternativer i kirkevalgene, økt bruk av direktevalg og kirkevalg samtidig med offentlige valg; og vi vil støtte endringer som bygger opp under disse målsettingene.

2. Overordnede spørsmålsstillinger i høringen

2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg

Vi ser at hensynet til soknets stilling og ønsket om en sammenheng i representasjonen mellom Kirkemøtet/bispedømmerådene og menighetsrådene kan tale for å videreføre dagens valgordning til bispedømmeråd og KM, eventuelt å innføre kombinasjonsvalg i alle bispedømmer. Vi mener imidlertid at de praktiske og prinsipielle svakhetene med disse alternativene taler for etablering av en mer ryddig og entydig modell. Det er uheldig at menighetsrådsmedlemmer får anledning til å stemme to ganger ved samme valg, og at man dessuten får mulighet til å utnytte resultatene etter første valgomgang til taktisk stemmegivning i andre omgang. I tillegg mener vi ordningen med direkte valg har såpass klare fortrinn i måten den fremmer kirkemedlemmenes demokratiske innflytelse på, at denne modellen bør prioriteres. MF mener derfor at ordning med direkte valg av alle leke medlemmer i bispedømmeråd/KM bør innføres som felles ordning.

2.2 Ordninger ved flertallsvalg- og forholdstallsvalg

Praksisen med listevalg har sine åpenbare fordeler ved at kirkemedlemmene forstår valgformen ut fra likheten til de alminnelige valgene, og ved at det er betydelig lettere å kommunisere hvilke valgalternativer som foreligger enn ved person/forholdstallsvalg. En tydelighet på posisjoner i forhold til etablerte skillelinjer bidrar til transparens. Gevinstene som partidannelser og listevalg kan ha for den demokratiske deltakelsen, bør ikke undervurderes.

På den andre siden finnes det viktige verdier ved konsensus-kulturen vi kjenner fra demokratiet i det frivillige organisasjonslivet, som også har preget det kirkelige rådsarbeidet på ulike nivå. Prosedyrer og nominasjonspraksis ved forholdstallsvalgene gir også bedre mulighet for å sikre en bredde med

fordeling på alder og kjønn blant kandidatene. Og, om lett kommuniserbare posisjoner satte betingelser for nominasjons- og valgprosessene ved kirkevalget i 2015, er det ikke gitt at meningsforskjellene vil resultere i konkurrerende lister ved fremtidige valg. Det kan derfor være grunn til å etablere ordninger som åpner både for listevalg og forholdstallsvalg i tiden som kommer.

På denne bakgrunn synes alternativ 3) å være en egnet måte å kompensere for de svakhetene som ble avdekket ved valget til bispedømmeråd/KM i 2015. Samtidig intensjonsfrist og listefrist synes i stor grad å motvirke de omtalte utfordringer med asymmetri mellom de ulike listene. At det blir to ulike frister å forholde seg til, en intensjonsfrist og en nominasjonsfrist, bør ikke være noe stort problem. Imidlertid mener vi modellen kan få noen uheldige konsekvenser idet en nominasjonskomité får oppdraget med å etablere alternativ liste til den som en nominasjonsgruppe legger frem. Vil det da være entydig hva slags kirkepolitisk profil som skal balansere nominasjonsgruppens initiativ? Ofte vil det finnes meningsforskjeller langs flere ulike akser samtidig – hvordan skal man forholde seg til meningsforskjeller i flere ulike sakskompleks samtidig? I slike situasjoner kan det være uklart hva slags mandat en nominasjonskomité skal arbeide etter, og hvordan man skal forholde seg til eksplisitte eller implisitte kirkepolitiske interesser som kan finnes også i nominasjonskomiteene. Sånn sett, finnes det en ryddighet i modell 4) hvor det i stor grad overlates til kirkemedlemmene å fremme lister, og hvor valgstyret kun oppnevner nominasjonskomité dersom det ikke er meldt inn andre initiativ. Modell 4) forutsetter imidlertid at det også i fremtiden vil finnes engasjement og ressurser til å videreutvikle politiske partier i kirken, noe som ikke kan tas for gitt. Ut fra en helhetsvurdering vil MF derfor støtte det framlagte alternativ 3), men ser gjerne at man vurderer mulighetene for å begrense de potensielt uheldige sider ved denne.

2.3 Tilskuddsordninger

Demokratiske ordninger i folkekirken vil nødvendigvis være mer omfattende og kreve flere ressurser enn i en de som gjelder i en frivillig organisasjon. Samtidig er det avgjørende at ressursbruken til slike ordninger begrenses og balanseres i en prioritering mot kirkens kjerneoppgaver. MF mener man bør være tilbakeholdne med å utvikle ordninger for egen liste- og partistøtte som ikke bare vil kreve at det avsettes større beløp til pengestøtte, men som også vil øke behovet for administrative ressurser regionalt og nasjonalt i kirken. Med de foreslåtte forbedringer i nominasjons- og valgordninger må det forutsettes at de ulike listene får en likebehandling innenfor det regionale og nasjonale informasjonsarbeidet fram mot valgene. MF støtter ikke at det opprettes egne tilskuddsordninger for grupper som fremmer lister.

3. Andre spørsmål: Stemmerett i annet sokn

Høringsforslaget tar opp ordninger for manntall og stemmerett, men drøfter ikke muligheten for å stille som kandidat til menighetsråd og stemme ved menighetsrådsvalg i andre sokn enn der man er registrert bosatt. I Kirkeloven § 4 sies det: «I særlige tilfelle kan biskopen etter søknad fra vedkommende menighetsråd samtykke i at en person for et begrenset tidsrom gis stemmerett i et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i.» Dispensasjonsordningen praktiseres noe ulikt fra bispedømme til bispedømme, og den legger prinsipielle begrensninger for personer som ønsker å

delta med fulle demokratiske rettigheter i andre sokn enn der man er bostedsregistrert. Begrensningen får uheldige konsekvenser for studenter som gjerne har et menighetsengasjement andre steder enn på registrert hjemsted. Ordningen kan også motvirke kirkelig engasjement der hvor små geografiske avstander og stor mobilitet tilsier at kirkemedlemmer ønsker å velge tilhørighet ut fra kirkelig profil og preferanse, framfor geografi. Vi har forståelse for at disse spørsmålsstillingene ikke ble satt på dagsorden ut fra det som var de overordnede problemstillingene i denne omgang, vi ser også at det reiser noen større prinsipielle spørsmål om man vil løse opp på dagens parokiale kirkestruktur. Tatt i betraktning utviklingstrekk i dagens samfunn med vekt på større mobilitet og valgfrihet, mener likevel MF at dette er spørsmål som bør tas opp til vurdering ved fremtidig revisjon av ordninger omkring soknetilhørighet og stemmerett.

Med hilsen for
Det teologiske menighetsfakultet

Vidar L. Haanes
rektor

Brevet er elektronisk håndtert og derfor ikke signert